

TÜRKİYE'DE AKILLI KENTLEŞME VE GENÇLİK POLİTİKALARI

Zeynep Gülrü Göker, Cenk Özbay, Umur Yedikardeş



İstanbul Politikalar Merkezi Hakkında

İstanbul Politikalar Merkezi (İPM) demokratikleşmeden iklim değişikliğine, transatlantik ilişkilerden çatışma analizi ve çözümüne kadar, önemli siyasal ve sosyal konularda uzmanlığa sahip, çalışmalarını küresel düzeyde sürdüren bir politika araştırma kuruluşudur. İPM araştırma çalışmalarını üç ana başlık altında yürütmektedir: İstanbul Politikalar Merkezi-Sabancı Üniversitesi-Stiftung Mercator Girişimi, Demokratikleşme ve Kurumsal Reform, Çatışma Çözümü ve Arabuluculuk. İPM, 10 yılı aşkın süredir, karar alıcılara, kanaat önderlerine ve paydaşlara uzmanlık alanına giren konularda tarafsız analiz ve yenilikçi politika önerilerinde bulunmaktadır.

www.ipc.sabanciuniv.edu

Executive Summary

The majority of the world's population now lives in cities. The increasing population and density in urban areas raises important questions about how the cities of the future will be designed and managed, and how happy, healthy and productive urban citizens will thrive in these metropolitan areas. In this sense, one of the strategies that local governments, businesses, universities, non-governmental organizations and citizens have developed together is the Smart City applications and policies. The smart city framework equips urban areas and residents with advanced information and communication technologies, provides the necessary physical and technological infrastructure, protects the environment and natural resources by using data collected from urban mobility and activities, and aims to increase the quality and satisfaction of urban life and the possibility of sustainable development.

We have recently completed a TÜBİTAK-supported research project on smart city discourses, policies and applications in six cities (Adana, Antalya, Bursa, Eskişehir, Kayseri and Konya) and the three major metropolitan areas (Istanbul, Ankara and Izmir). These cities have different socio-cultural and political positions and symbolic relations in the governmental structure of Turkey. In addition to documenting the attempts to make these cities smart(er), this research has focused on youth and their relationship to urban life through the possibilities of smart city strategies.

We argue that the transformation to a smart city should be planned simultaneously and openly with regard to the capacities of different actors and institutions in a democratic and participatory way. Smart Cities will only be possible and feasible if environmental, economic and social sustainability goals are integrated in a creative and collaborative way, with the intention of improving the quality of life of city dwellers.

The municipalities we studied prioritize documenting and using data from their citizens (i.e. complaints and requests). Youth are considered to be highly capable of benefiting from smart city transformation, as they have higher and more complex digital technology skills than previous generations.

This assumption has been proven wrong in many cases and we would like to emphasize that young people are by no means a homogeneous group. Therefore, we suggest that local authorities should look for ways to involve young people as active participants in the smart city transformation with their own characteristics and identities, rather than treating them as passive recipients of policies that disregard their differences. Local governments are expressing a desire to retain university educated youth in their cities for the future, and smart city applications could be an effective tool to do so, in addition to raising existing socio-cultural standards towards a more cosmopolitan and inclusive urban environment.

We organized a workshop to discuss the results of our research. In the workshop, municipal experts and academics highlighted the importance of a critical stance towards smart city applications in terms of their neoliberal emphasis on technicality, capital-driven development and data security. Another emphasis was on the concept of participation in the design and implementation of smart city policies and applications. Accordingly, the active involvement of different social groups, especially urban youth, in the constitution of an idealized smart city environment is crucial.

1. Giriş

Birleşmiş Milletler verilerine göre 2008 yılında tarihte ilk kez insan nüfusunun çoğunluğu, kırsal bölgeler yerine kentlerde yaşar hale geldi.¹ Kentsel alanlarda daha önce benzeri görülmemiş bu tarz bir mekân-nüfus yoğunlaşması beraberinde günümüzün ve geleceğin kentlerinin nasıl kurgulanacağı, işleyeceği, yönetileceği ile mutlu, üretken ve sağlıklı bireylerin ve ailelerin yaşamasına hangi biçimlerde imkân tanıyan düzenlemeler geliştirileceği yönünde önemli soruları ve bazı çözüm olanaklarını da gündeme getiriyor. Bu bağlamda son yıllarda yerel yönetimler, şirketler, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları (STK) ve vatandaşların katılımıyla oluşturulan bu çözüm ve gelişme odaklı stratejilerin önde gelenlerinden biri, yaşadığımız kentleri ve kent sakinlerini ileri enformasyon ve iletişim tek-

nolojileri ile donatan, gerekli fiziksel ve teknolojik altyapıları oluşturan, hareketlerden ve faaliyetlerden toplanan bilginin kent hayatının, ekonomisinin ve çevre değerlerinin menfaatine kullanılmasına olanak tanıyarak kaynak israfını engelleyen, hayat kalitesini ve sürdürülebilir kalkınma olasılıklarını arttırmayı amaçlayan “akıllı kent” uygulamaları ve politikalarıdır.²

Farklı ülkelerde olduğu gibi, Türkiye’de de çok sayıda yerel yönetim geçtiğimiz on yılda “akıllı kent” konusunu ciddiye aldılar, kentlerini akıllı hale getirmek için söylemler ve politikalar geliştirdiler, danışmanlık hizmeti aldılar, uygulamalar inşa ettiler ve projeleri için yurtiçi ve yurtdışından finansal destek sağlayarak kaynak yarattılar. Yakın zamanda tamamladığımız TÜBİTAK tarafından desteklenen bir araştırmada, akıllı kent olma yolunda dönüşümünü kamusal olarak duyurmuş altı kent (Adana, Antalya, Bursa, Eskişehir, Kayseri ve Konya) ve bunlara ek olarak Türkiye’nin metropollerini olarak adlandırılan üç büyükşehirinde (Ankara, İstanbul, İzmir) belediyelerin bu teknolojik-yönetimsel dönüşüme nasıl hazırlandıkları ve icraatlarını hangi biçimlerde görünür ve erişilebilir kıldıklarını, “akıllı kent” haline gelme sürecinin kent ekonomisi ve kent-içi hareketlilikler ile ulaşım eksenlerinde hangi anlamlara geldiğini ve ne gibi toplumsal-ekonomik yararlar sağladığını ortaya koyduk.³ Kentlerin büyük bir teknolojik dönüşüm aşamasında olduğu bir tarihsel anda teknolojik yeniliklere en açık olduğu varsayılan bir grup olan gençlerin “akıllı kent” devrimi vesilesiyle kent ile kurdukları ilişki biçimlerine ve akıllı kent stratejilerinin kent sakini gençlerin katılımını sağlama yönündeki potansiyeline dair bir perspektif sunmaya çalıştık.

Bu yazıda bu araştırma sonucunda yaptığımız değerlendirmeden ve 28 Nisan 2023 tarihinde Sabancı Üniversitesi ev sahipliğinde düzenlediğimiz “Türkiye’de Akıllı Kent ve Gençlik” çalıştayındaki tartışmalardan yola çıkarak oluşturduğumuz bazı politika önerilerini sunuyoruz.

2. Bir Kenti Akıllı Kılan Nedir?

Akıllı kent bir şehrin farklı altyapıları, ekonomisinin işleyişi, siyasi mekanizmaları ve fiziksel dokusu kadar orada yaşayanların toplumsal ve kültürel

sermayeleri ile de alakalı karmaşık bir kavram. Günümüzde üzerinde uzlaşılan ve farklı aktörlerce benimsenmiş ve kullanımda olan bir akıllı kent tanımı mevcut değil. Benzer şekilde, tanımlar kadar hangi politikaların ve uygulamaların akıllı kent çerçevesine dahil olabileceği üzerinde de bir fikir birliği oluşmadı. Örneğin, bir hastanenin dijital hasta kayıt sistemi oluşturması, bir şirketin çalışanlarına tahsis ettiği otomobil filosunu elektrikli ya da hibrit araçlara dönüştürmesi ya da bir belediyenin işletimde olan otobüsleri karbondioksit salınımı daha düşük modellerle değiştirerek veri-tabanlı tarifelerle işletmesi teknolojiyi kullanan, kentte hayat kalitesini yükselten, enerji tasarrufu sağlayan ve kirliliği azaltan akıllı uygulamalar olsalar da; hedeflerin belirlendiği ve bir takvim dahilinde işleyen kapsamlı bir vizyonun parçaları olarak görülmeleri oldukça zor. Bunun için, akıllı kent dönüşümünü eşzamanlı ve iletişim kanalları açık bir çerçevede, farklı aktörlerin kapasitelerinin planlanarak, yarattıkları sinerjinin de dikkate alınmasıyla, demokratik ve katılımcı bir modelle vatandaşları da dahil ederek gerçekleştirmek gerekiyor.⁴

Coğrafi alan ve kent mekânının tasarımı, yönetim birimleri ve belediye, altyapı unsurları ile kent sakinleri, tüm akıllı kent uygulamalarında kendine yer bulan ögeler olarak öne çıkıyor ve bu ögelerin, akıllı kent politikaları ve uygulamaları vasıtasıyla etkinlik-verimlilik, çevre duyarlılığı ve inovasyon kategorilerinde gelişme göstermeleri bekleniyor.⁵ Bu politika ve uygulamaların sonucunda, daha temiz bir toprak-su-hava ve çevre, yapılacak yeni binalar için daha özenli ve az zararlı bir arazi kullanımı, bilgi ve ihtiyaç odaklı bir altyapı gelişimi ile bu sistemlerin enformasyon ve iletişim teknolojilerine entegre edilmesi, kentle ve onun belirlenmiş öncelikli amaçlarıyla (eşitlik, erişim, katılımcılık, şeffaflık) daha iyi entegre olmuş bir kent nüfusu oluşması öngörülmüyor. Özetle, bir kentin “akıllı” olarak tanımlanması, çevresel, ekonomik ve toplumsal sürdürülebilirliğinin sağlanmasını ve vatandaşların yaşam kalitesinin artırılmasını hedefleyen kentsel politikaların, yaratıcı ve işbirlikçi yönetim süreçleriyle oluşturulmasıyla da ilişkilendiriliyor.⁶

3. Türkiye’de Akıllı Kentler ve Gençlik

Araştırmamıza konu olan altı kent bilhassa merkezi hükümetle ve devlet kurumları ile ilişkileri (örneğin Eskişehir, Antalya ve Adana büyükşehir belediyeleri ile devlet arasında iletişim zayıfken Bursa, Konya ve Kayseri büyükşehir belediyelerinin bakanlıklarla yakın ilişki içinde olmaları), coğrafi konumları ve ulaşım ağlarına yakınlıkları, nüfusun eğitim oranı ile yeniliklere açık olma eğilimi ve o kentteki üniversite(ler)nin teknolojik gelişmelere yatkınlığı gibi hususlarda birbirlerinden farklılaşıyordu. Ancak hepsinde akıllı kentleşmenin en genel anlamıyla “ikincil” kentler listesinde yükselme amacına hizmet edecek bir unsur olarak görüldüğünü ve kentteki hayat kalitesini arttırma ihtimali ve bu yolla da özellikle eğitilmiş orta sınıfları kentte kalmaları yönünde ikna edecek bir sebep olarak algılandığını söylemek mümkün. Bu sosyo-politik etmenlere ekonomik anlamda daha verimli ve katma değer üreten, istihdam ve refah olanaklarını arttıran bir şehir tasarlamak ve işletmek ile çevresel anlamda etrafına daha az zarar veren, kaynakları (özellikle su) idareli ve “sürdürülebilir” biçimde kullanan bir şehir yaratmak umudunu da ekleyebiliriz.

Benzer biçimde, yerel yönetimlerinin uzun ömürlü ve bazı durumlarda çözümünü zorlaşmış, adeta kilitlemiş kentsel problemlere ve kent sakinlerinin karşılaştıkları güçlüklerle ilgili kapsamlı bir dokümantasyon yapma çabası içinde olduklarını da gözlemledik. Görüşmecilerimiz, tüm şehirlerde bu sorun tespit etme, belirlenen sorunları ve talepleri sınıflandırma ve önceliklendirme işleminin, diğer bir tabirle kent sakinleriyle ilişki kurma ve bu ilişkiyi yönetmenin ciddi bir insan kaynağına ve zamana mal olduğunu ifade ettiler. Dolayısıyla, Türkiye’de yerel yönetimlerin akıllı kent kavramından algıladıkları ilk boyutun vatandaşların belediyeye doğrudan ve zahmetsiz şekilde ulaşması, derdini belediye tarafından sorulmadan anlatabilmesi ve bu verinin işlenmesi ile alakalı olduğunu öne sürebiliriz.

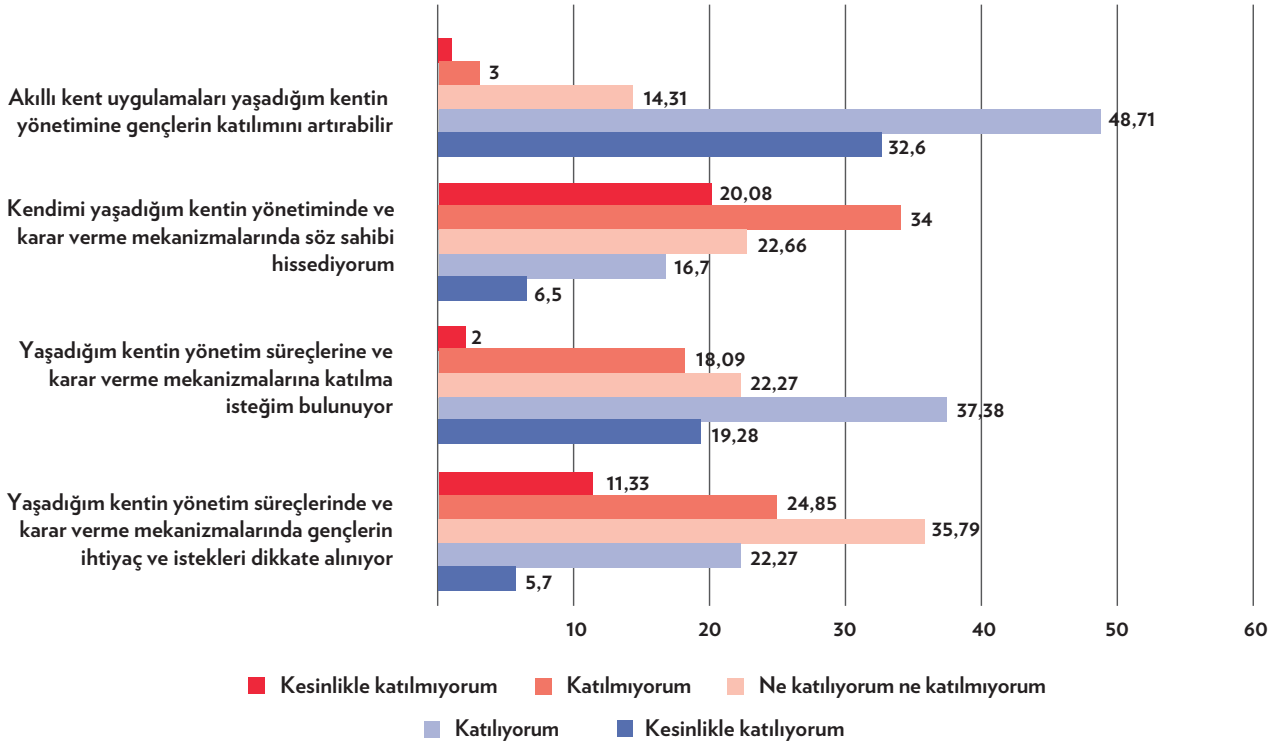
Bu çerçeve içinde değinilen vatandaşların önemli bir kısmını da gençler oluşturuyor. Belediye yetkileri tarafından gençlerin başlıca sorunları arasında barınma meselesi (kira artışları, yurtların eksikliği), işsizlik ve nitelikli istihdam olanakları eksikliği, ula-

şım (trafik, bisiklet yollarının azlığı, toplu taşıma rota ve süreleri ilgili zorluklar), kültürel ve sosyal aktivitelerin yetersizliği dile getiriliyor. Büyükşehir idareleri iyi üniversitelerden mezun olan eğitilmiş ve genç nüfusu kentlerinde tutma kaygısı yaşıyor ve bu uğurda neler yapabileceklerini dikkatlice araştırıyorlar ancak akıllı kent çalışmaları ile gençlik çalışmaları arasında bir eşgüdüm olduğunu söylemek henüz mümkün değil. Gençler, belediye temsilcileri tarafından teknolojik gelişmeye açık, hızlı uyum sağlayan, örneğin telefonuyla otobüs ücretini ödemekte zorluk çekmeyen, çağa ayak uydurabilen bir grup olarak tanımlanıyor, teknolojik okuryazarlığı olmayan ya da sınırlı olan önceki jenerasyonlara kıyasla avantajlı oldukları, bu sebeple de akıllı kentleşme sürecinde “şanslı” oldukları ifade ediliyor. Ancak, dijitalleşmenin yol açtığı ve imkân sunduğu daha kolay erişilebilirlik varsayımı⁷ ve gençlerin teknolojiye eşit derecede erişen, gelişmelere açık homojen bir grup olarak görülmesi gençler arasındaki farklılıkların ve eşitsizliklerin göz ardı edilmesi riskini barındırıyor.

Belediyeler, akıllı kentleşme ve dijital kent yönetiminin sağlayabileceği imkânları, gençlerin kentte yaşadıkları hayatı daha konforlu hale getirme, onları mezun olduktan sonra o kentte ikamet etmeye ve istihdam edilmeye ikna etme ya da kente dair yönetim ve karar alma mekanizmalarına dahil olmaya davet etme hususlarında oldukça çekingen davranıyor. Gençler olarak etiketlenen ve daha ziyade üniversite öğrencilerinden oluşan bu nüfus segmenti, örneğin Eskişehir’de kent merkezinde biraz daha homojen biçimde yayılıp kentin bütününe işleyişini ve karakterini şekillendirebiliyorken, Bursa’da Görükle, Kayseri’de Talas, Konya’da da Bosna Hersek semtlerinde öbekleniyor ve kentin geri kalanı ile organik kentsel ve toplumsal-kültürel ilişkiler geliştirmiyorlar. Bu durum, büyükşehir belediyelerinin ve diğer kamu kurumlarının farkında oldukları ayrıştırıcı bir kentsel-mekânsal kullanım biçimi. Akıllı kent teknolojilerinin ve uygulamalarının gelecekte bu durumu değiştirmek ve şehirde geçici de olsa ikamet eden gençleri kentin tamamına yaparak onlardan mevcut ve gelecek kentliler yaratmak yolunda büyük bir yardımı olabilir. Ancak bu önemli potansiyel çoğu kentte henüz atıl vaziyette.

Belediyeler gençleri giderek daha aktif olarak kente katılan ve onu şekillendiren yurttaşlar olarak

Grafik 1. Akıllı kent ve katılım (%)



Kaynak: TÜBİTAK 121K292: "Türkiye'de Akıllı Kent Uygulamaları ve Gençlik: Kurumlar, Söylemler ve Deneyimler" başlıklı araştırma

Grafik 2. "Yaşadığım kentin akıllı kente dönüşmesi ... olması konusunda bir gelişme olarak görülebilir" (%)



Kaynak: TÜBİTAK 121K292: "Türkiye'de Akıllı Kent Uygulamaları ve Gençlik: Kurumlar, Söylemler ve Deneyimler" başlıklı araştırma

görmek yerine onları yönetilmesi ve "gözetilmesi" gereken bir grup olarak görüyor denebilir. Belediyelerde yaptığımız görüşmelerde gençlerin kentle ilgili kararlara katılım hususunda görece pasif davrandığı ve bunun ekonomik güçlüklerle (örneğin, "geçim derdi") ilgili olabileceği gibi daha geniş anlamıyla gençlerin kent meselelerine ilgi duyma-

masıyla da bağlantılı olabileceği vurgulandı. Fakat yaptığımız anketin⁸ sonuçları gençlerin kente dair meselelere ilgisiz olmadıklarını, aksine karar verme mekanizmalarına katılmak hususunda istekli olduğunu ve akıllı kent uygulamalarının da bunu sağlayabileceğini düşündüğünü gösteriyor.

Akıllı kent yönetiminin çok sektörlü, çok aktörlü, çok seviyeli ve belediye içinde ve dışında koordinasyon gerektiren bir süreç olduğu belediyelerde bu alanda çalışmalar yapan temsilciler tarafından dile getirilse dahi belediyenin bu süreçteki rolünün kentin paydaşlarına fikir sormaktan bir adım öteye, bir diğer deyişle onlarla birlikte hareket etme, ortak çözüm ve uygulamalar üretme aşamasına geçmediğini gördük. Ancak akıllı kentleşmenin kent paydaşları ile ortaklık içinde ilerleyen bir süreç olmasının önündeki engeller sadece belediyelerin iş birliğine yönelik isteksizliği ya da yerel yönetimlerin bir takım zorlaştırıcı bürokratik dinamikleri değil; üniversitelerin de giderek belediyeler tarafından erişilmesi güç, dışa kapalı alanlar haline gelmesi.

Gerçekleştirdiğimiz anket gençlerin çoğunluğunun (yüzde 56) akıllı bir kenti daha yaşanabilir ve sürdürülebilir bir kent olarak tanımladığını gösterdi. Belediyeler de – en azından söylem düzeyinde – kimi örneklerde geliştirilen çeşitli uygulamalarla, akıllı kentleşmenin akıllı ve sürdürülebilir çevre bo-

yutunu ciddiye alıyorlar. Çevre ile ilgili toplumsal örgütlenmelerde daha faal olarak yer alan gençlerin, akıllı kentleşmenin bu boyutuna da aktif olarak dahil edilmesi, kent yönetimine katılımının ihtiyaç bildirme ötesine geçmesinin nasıl sağlanabileceği üzerine strateji üretilmesi mümkün.

4. Türkiye’de Akıllı Kentleşme ve Gençlik Çalıştayı Üzerine Değerlendirme

Bir önceki kısımda özetlediğimiz bazı tespitlerimizi sunmak ve kent ve gençlik çalışmaları çerçevesinde tartışmaya açmak amacıyla, 28 Nisan 2023 tarihinde Sabancı Üniversitesi ev sahipliğinde büyükşehir ve ilçe belediyeleri, kamu ve STK temsilcileri ve kent ve gençlik çalışmaları yürüten akademisyenleri davet ettiğimiz bir çalıştay düzenledik. Bu bölümde bu çalıştayda yer alan tartışmalardan bir kısmını özetliyoruz.

Fotoğraf 1. Proje kapsamında düzenlenen Türkiye’de Akıllı Kentleşme ve Gençlik Çalıştayı Afisi

Sabancı
Üniversitesi



Türkiye’de Akıllı Kentleşme ve Gençlik

Yer: Sabancı Üniversitesi, Altunizade Dijital Kampüs, 202
Tarih: 28.04.2023

Türkiye’de Akıllı Kentleşme ve Gençlik Çalıştayı

10:30 – 11:15: Açılış

Meltem Müftüler-Baç, Sabancı Üniversitesi
Zeynep Güllü Göker & Cenk Özbay, Sabancı Üniversitesi

Araştırma Sunumu:
“Türkiye’de Akıllı Kent Uygulamaları ve Gençlik: Kurumlar, Söylemler ve Deneyimler” (TÜBİTAK)

11:15 – 13:15: Akıllı Kentler ve Gençlik

Fuat Keyman, Sabancı Üniversitesi, İstanbul Politikalar Merkezi
Ceren Uçar ve Emine Yiğit, Antalya Büyükşehir Belediyesi
Suat Yalınzoğlu, Eskişehir Tepebaşı Belediyesi
Emrullah Aydın, Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı
Ali Taşdemir, İstanbul Büyükşehir Belediyesi
Nilay Küme, Dört Mevsim Derneği
Ali Ercan Özgür, İhtiyaç Haritası

14:15 – 16:30: Kent ve Gençlik Araştırmaları

Kısa Film Gösterimi: Necati Öz, Adana: Köprü Başı

Berrin Koyuncu-Lorasdağı, Hacettepe Üniversitesi
Vural Çakır, İnsani Gelişim Vakfı
Ayşe Köse Badur, İstanbul Politikalar Merkezi
Evren M. Dinçer, Abdullah Gül Üniversitesi
Fusun Ütengin, Sabancı Üniversitesi
Hakan Yücel, Galatasaray Üniversitesi

16:30-16:45: Kapanış

28 NİSAN 2023
10:30 - 16:45

Sabancı Üniversitesi
Altunizade Kampüsü



Çalıştay katılımcıları belirli ilkeler ve toplumsal, ekonomik, ekolojik öncelikler çerçevesinde geliştirilecek akıllı kent stratejilerinin kent yönetime dair yeni bir perspektif sunabileceği konusunda hemfikir di ancak iki hususa özellikle dikkat çekildi. Bunlardan ilki akıllı kent ve neoliberalizm arasındaki ilişkinin eleştirel bir yaklaşımla dikkate alınması gerektiğiydi. Örneğin, akıllı kent söylemlerinde yer alan açık ve şeffaf verinin kim tarafından, hangi saiklerle, ne tür güvenlik önlemleri ile kullanılacağı ve yaygınlaştırılacağı gibi konulara eleştirel bir şekilde, hassasiyet ile yaklaşılması gerekliliği katılımcılar tarafından sıklıkla dile getirildi. Neredeyse tüm katılımcıların sorguladığı ikinci bir husus da akıllı kentin yaşam kalitesini artırmaya, katılımcı ve içerici bir kent yönetimi üslubu sağlamaya yönelik potansiyeliydi. Farklı araştırmalar kapsamında çeşitli kentlerde yapılan gözlemler ve edinilen kurumsal tecrübelerden de hareketle katılımcıların bir kısmı “hizmet odaklı belediyeçilik” ve “hak odaklı belediyeçilik” arasındaki farktan ve akıllı yönetişimin henüz vatandaşların gerçek anlamda tasarım, üretim ve karar alma süreçlerine dahil olduğu bir platform sağlamaktan uzak olduğundan bahsettiler.

Çalıştayda ele alınan araştırmamızın bir diğer tespiti de büyükşehir belediyelerinin akıllı kentleşme çerçevesinde daha ziyade üniversiteli gençlerin talep ve pratiklerini vurguladığı, teknolojik gelişmelerinin bir nebze uzağında kalmış, dijital okuryazarlığı olmayan ya da kısıtlı olan kırılğan gençlik gruplarının kamusal ve toplumsal hayata katılımını kolaylaştıracak gençlik politikalarının⁹ akıllı kentleşme bağlamında yeterince ele alınmadığıydı. Gençlerin dijital okuryazarlığa sahip ve akıllı teknolojilere de eşit derece erişebilen, onları benzer şekillerde kullanabilen, homojen bir topluluk olduğu varsayımı dijital uçuruma ek ve onunla bağlantılı olarak sınıfsal, cinsiyet ve göç deneyimi temelli ayrışmaların da göz ardı edilmesine yol açabilir. Araştırmamızın öne çıkan tespitlerinden bir diğeri olan, belediyelerin gençleri o kentte tutmak konusunda istekli ancak akıllı kent stratejilerini planlarken bu konuyu dikkate almakta yeterince girişken olmamasının çalıştay katılımcıları tarafından bizim araştırmamıza dahil olmayan, farklı kentlerde de gözlemlendiğini gördük. Gençlerin bir kentte yaşamaktan memnun olması için ekonomik olanakların ve iş imkanlarının da tek başına yeterli olmadığı, toplumsal hoşgörü, kültürel çeşitlilik ve kentin mekânsal ve toplumsal planlamasına katılmalarının gerekliliği dile getirildi.

Araştırma ve politikalara yön verebileceğini düşündüğümüz ve bizim araştırmamıza konu olan kentlerin bir kısmında örneklerini de tespit ettiğimiz, çalıştay katılımcılarının da önemle vurguladığı bir diğer konu, gençler ve yaşlıları buluşturan “akıllı sağlık” uygulamaları gibi mekanizmaların kuşaklar arası aktarım ve bir arada yaşam kültürünü geliştirme potansiyeli idi. Kentsel politikaların ve kent mekânının tasarım süreçlerinde erişilebilir, şeffaf, katılımcı ve müzakereye dayalı yaklaşımlar benimsenmesi, yerel yönetim birimleri, belediyeler ve kent sakinlerinin bir araya gelmesi yoluyla farklı, bazen çelişen vizyon ve ihtiyaçların duyulması ve müzakere edilmesini sağlayabiliyor. Türkiye’de nüfusun yaşlanması demografik etkeni içinde akıllı katılım teknolojilerini farklı kuşaklar arasında bilgi ve tecrübe aktarımı yapılmasını sağlayacak şekilde tasarlanmanın giderek önem kazanacağını belirtmek isteriz.

5. Öneriler

Akıllı kent stratejilerinin kent sakini gençlerin katılımını sağlama yönündeki potansiyelini harekete geçirmeye dair önerilerimizi aşağıda sıralıyoruz:

Belediyelerin, kentlerin geleceğini şekillendiren kamu ve özel paydaşlarla işbirliği içinde kent sakini gençlerin kente katılımı ve yaşam memnuniyetini göz önünde bulunduran, gençleri o kentte ikamet ettirmeyi hedefleyen bütüncül politikaları gençlerle birlikte tasarlaması ve geliştirmesi.

Akıllı kent teknolojilerinin, var olan katılım yöntemlerinin dijitalleştirilmesi yerine teknolojik altyapı ve dijitalleşmenin sağladığı yaratıcı potansiyeli hareket geçirecek şekilde katılım uygulamaları geliştirmek için kullanılması ve bunu yaparken uluslararası örneklerden faydalanılması; tasarım süreçlerine planlama aşamasından itibaren gençlerin dahil edilmesi; çalıştayda bir katılımcının da belirttiği gibi gençlerin teknolojiyi sadece tüketen değil üreten tarafta da olmasının demokratik mekanizmalarının sağlanması.

Türkiye’de farklı kentlerin özellikle gençliği hedefleyen uygulamalarını ve deneyimlerini paylaşabilecekleri bir platform oluşturulması; üniversitelerle ortak düzenlenecek konferans, sempozyum ve diğer yaygınlaştırma çalışmalarında doğrudan genç-

lerin yer alması sağlayarak akıllı kent hakkında bilgi üretme süreçlerine de gençlerin daha fazla dahil olmasının sağlanması.

Gençlerin apolitik ya da siyasi-toplumsal hayata ilgisiz olduğuna dair varsayımlarla var olan az sayıdaki katılım pratiklerini yeniden üretmek yerine, gençlerin var olan karar alma mekanizmalarına güvensizlik ve mesafelerinin sebeplerinin araştırılması ve dahil oldukları süreçlerin tespit edilmesi ve araştırılması.

Gençlerin dijital okuryazarlığa sahip akıllı teknolojilere eşit derece erişebilen homojen bir topluluk olduğu varsayımının geride bırakılarak gençler arasındaki eşitsizlikleri dikkate alan ve gidermeyi hedefleyen politikalar üretilmesi.

Sonnottlar

- 1 | Neil Brenner, *Implosions/Explosions: Towards a Study of Planetary Urbanization* (New York: Jovis/De Gruyter, 2014).
- 2 | Kent E. Calder, *Singapore: Smart City, Smart State* (Washington, D.C.: Brookings Institution Press, 2016); Vincent Mosco, *SocietyNow: The Smart City in a Digital World*. (Bingley: Emerald Publishing, 2019); A. Picon, "Urban Infrastructure, Imagination and Politics: from the Networked Metropolis to the Smart City," *International Journal of Urban and Regional Research*, 42(2), 2018, 263-275.; Manuel Pedro Rodríguez-Bolívar, Rodríguez-Bolívar, *Transforming City governments for successful Smart Cities* (New York: Springer, 2015); Antoni Vives, *Smart City Barcelona: The Catalan Quest to Improve Future Urban Living* (Eastbourne: Sussex Academic Press, 2018).
- 3 | "Türkiye'de Akıllı Kent Uygulamaları ve Gençlik: Kurumlar, Söylemler ve Deneyimler" başlıklı araştırma 2021-2023 yılları arasında TÜBİTAK 1001 programı kapsamında desteklendi. 18 ay süren araştırma kapsamında akıllı kentleşme sürecini oluşturan ve şekillendiren tüm aktörler ile (belediye başkanları, belediye görevlileri,

kalkınma ajansı ve valilik bürokratları, uzmanlar, akademisyenler, teknoloji şirketleri çalışanları gibi) ile gençliğin kent yönetimine katılımı hakkında mesai harcayan değişik kesimlerin (STK'lar, öğrenci kolektifleri, dernekler, kent konseyleri ve meclisleri, belediyelerin gençlik birimleri gibi) 9 ilde toplam 76 derinlemesine görüşme gerçekleştirdik; araştırmanın konusunu teşkil eden altı büyükşehirin nüfus, mekânsal ve örgütsel dağılımı, üniversite, kent ekonomisi gibi farklı verilerini belgeledik ve mukayese ettik ve 18-29 yaş arasındaki gençlerin kente dair temel sorunlarını ve fikirlerini belirlemek ve akıllı kentleşmeye nasıl intibak ettiklerini tespit etmek için bir anket çalışması gerçekleştirdik.

- 4 | Igor Calzada, *Smart City Citizenship* (Amsterdam: Elsevier, 2020).
- 5 | Chirine Etezadzadeh, *Smart City-Future City? Smart City 2.0 as a Livable City and Future Market* (New York: Springer, 2016).; Sergio M. Figueiredo, Sukanya Krishnamurthy, Torsten Schroeder, *Architecture and the Smart City* (London: Routledge, 2020).
- 6 | G. Nesti, "Mainstreaming Gender Equality in Smart Cities: Theoretical, Methodological and Empirical Challenges," *Information Polity*, 24 (3), 2019, 289-304.
- 7 | Ellen J. Helsper, *The Digital Disconnect. The causes and consequences of digital inequalities* (New York: Sage, 2021).
- 8 | Ocak-Mart 2023'te erişime açık olan çevrimiçi ankete Adana, Ankara, Antalya, Bursa, Eskişehir, İstanbul, İzmir, Kayseri ve Konya'da ikamet eden 18-29 yaş arası 503 kişi katıldı.
- 9 | B. Brady, R.J. Chaskin, C. McGregor, "Promoting Civic and Political Engagement among Marginalized Urban Youth in Three Cities: Strategies and Challenges," *Children and Youth Services Review*, 116, 2020, 1-10.

Teşekkürler

Başta bu yazıda konu edilen araştırma projesi ve proje kapsamında düzenlediğimiz çalışmayı destekleyen TÜBİTAK olmak üzere, projeye ev sahipliği yapan Sabancı Üniversitesi'ne, çalıştayın düzenlenmesine destek veren Sabancı Üniversitesi ve İstanbul Politikalar Merkezine, bizlerle bilgi, görüş ve deneyimlerini paylaşan araştırma ve çalıştay katılımcılarına ve de projede yer alan yüksek lisans öğrencileri Deniz Atakan Gürbüz ve Doğa Dilbilmez'e teşekkür ederiz.

Zeynep Gülrü Göker, Sabancı Üniversitesi Sanat ve Sosyal Bilimler Fakültesi öğretim üyesi ve Sabancı Üniversitesi Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Çalışmaları Mükemmeliyet Merkezi (SU Gender) direktörüdür. Doktora derecesini siyaset bilimi alanında City University of New York Graduate Center'dan almıştır.

Çenk Özbay, Sabancı Üniversitesi Sanat ve Sosyal Bilimler Fakültesi'nde öğretim üyesidir. Doktora derecesini sosyoloji alanında Los Angeles'taki University of Southern California'dan almıştır.

Umur Yedikardeş, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Şehircilik doktora programı öğrencisidir.

Bu yazıda yapılan yorumlar ve varılan sonuçlar yazarlara aittir, İPM'nin resmi görüşünü yansıtmaz.

Türkiye'de Akıllı Kentleşme ve Gençlik Politikaları
10 p.; 30 cm. - (Istanbul Policy Center-Sabancı University-Stiftung Mercator Initiative)

Cover Design and Page Layout: MYRA

İstanbul Politikalar Merkezi

Bankalar Caddesi Minerva Han No: 2 Kat: 4
34420 Karaköy-İstanbul
T +90 212 292 49 39
ipc@sabanciuniv.edu - ipc.sabanciuniv.edu